

Omtrent ligging, aantal en toestand der steenen was, door het hoog opgeschoten onkruid, geen goed overzicht te verkrijgen, maar een oppervlakkig onderzoek wees toch al spoedig uit, dat er in ieder geval nog verschillende zerken lagen, die in gaven toestand verkeerden en waarop de opschriften nog duidelijk te lezen waren.

Sinds dien Zondagmorgen is daar veel veranderd. De Nederlandsch-Israëlietische gemeente, aan wie dit kerkhof, zooals men nader zal zien, thans behoort, heeft het in een behoorlijken staat gebracht.

De oude toegang van uit de Schoolstraat was sinds 1906 in handen van de Roomsch-Katholieke gemeente en kon dus niet meer in gebruik gesteld worden. ¹⁾ Er was echter nog een andere toegang tot dezen doodenakker en wel door de reeds genoemde gang, die van de Jan van Loonslaan uit naar het voormalige hofje leidde. Deze toegang liep evenwel op het oogenblik van mijn bezoek door een houten loods, in gebruik bij een waterstoker. Een deur in den achterwand van deze loods gaf communicatie met het kerkhof. Dit was de officieele toegang. De officieuse, meer romantische, was enkele meters westelijk: het raampje in het pakhuis van den marktkoopman. Van beide werd echter heel zelden gebruik gemaakt. Het bovengenoemde pakhuis is thans verbouwd, en het raampje, dat clandestien bezoek toeliet, is dichtgemetseld. De houten loods ernaast is afgebroken en door een nieuwe vervangen. Tusschen pakhuis en loods heeft men een strook ter breedte van plm. één meter onbebouwd gelaten en het einde door een deur afgesloten. Opent men deze, dan staat men op het kerkhof.

De begraafplaats zelf ziet er eveneens geheel anders uit. Puin en afval zijn verdwenen. Van onkruid geen spoor meer.

1) De gang, die, na den bouw van de St. Laurenscholen, van de oude laan overbleef, is nu zelfs geheel afgesloten, doordat het gedeelte aan de straatzijde benut is voor het bouwen van een kantoortje. Daardoor is de bouwvallige deur, welke de gang afsloot, verdwenen en eveneens het driehoekig houten schild daarboven, waarin een doodshoofd, twee doodsheenderen en twee palmen waren gesneden en dat niet meer op te sporen was.